

KONGRE / TOPLANTI

“TÜRK-İSLAM GELENEĞİNDE AİLE” ULUSAL SEMPOZYUM

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - M.Ü. İlahiyat Fakültesi
Üsküdar Belediyesi - Külünk Eğitim ve Kültür Derneği
(17-18 Mayıs 2013 / İSTANBUL)

Ayşe MORGÜL

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Ana-baba ve çocuklardan oluşan en küçük insan topluluğuna “aile” denir. Bu küçük topluluk, insanlığın başlangıcından beri var olagelmıştır. Ailelerin bir araya gelmeleriyle topluluklar ve milletler meydana gelir. Millet için ailenin önemi inkâr edilemez. Nesillerin devamı ve sağlıklı gelişimi aileye bağlıdır. Ailelerin bilinçli, mutlu ve huzurlu olması milletleri, dolayısıyla milletlerin kurduğu devletleri güçlü kılar. Aile, milleti millet yapan, millî ve manevî değerler ile gele-

nek ve göreneklerin öğrenildiği bir okuldur.

Türk sosyal hayatının çekirdeği olan aile, hem İslam öncesi Orta Asya bozkırlarındaki göçebe yaşamında hem de sonraki İslamî dönemde bir kurum olarak tari-

himizdeki önemini her zaman korumuştur. Tarih boyunca dünyanın dört bir yanına dağılan milletimizin, yaşanan güç koşullara rağmen varlığını koruması, aile yapısına verdiği önemden kaynaklanmaktadır. Bunun önemindedir ki, dünya dilleri içerisinde aile ile ilgili akrabalık nüanslarını belirleyici zenginlik sadece

Türkçede mevcuttur.

Genelde ve özelde hem İslam öncesi hem de sonrasında Türk geleneğindeki ailenin bu öneminden dolayı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Üsküdar Belediyesi, Külünk Eğitim ve Kültür Derneği'nin işbirliği ile 17-18 Mayıs 2013 tarihlerinde düzenlenen "Türk-İslam Geleneğinde Aile" başlıklı sempozyumla kuruma yeniden dikkat çekildi.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Nuh ARSLANTAŞ'ın koordinatörlüğünde gerçekleşen sempozyum, Bağlarbaşı Kültür Merkezi'nde (İstanbul) ve iki gün boyunca yoğun bir katılımı sekiz oturum halinde icra edildi.

Sempozyum, açılış konuşmalarıyla başladı. Külünk Eğitim ve Kültür Derneği eski başkanı ve 24. Dönem İstanbul milletvekili Metin KÜLÜNK ilk konuşmayı yaptı. Daha önce dernek olarak yapılması planlanan sempozyumun gecikmeli de olsa yapılabildiğine dikkat çeken Külünk, ailenin devletler ve milletler açısından önemine işaret ederek Türk aile yapısının korunmasının gelecek nesiller için önemine vurgu yaptı ve sempozyum için emeği geçenlere teşekkür etti.

Üsküdar Belediye Başkanı Mustafa Kara'yı temsilen katılan yardımcısı Av. Hilmi TÜRKMEN ise konuşmasında, Marmara Üniversitesi'nin bu ve benzeri sempozyumlarla bilim, akademi ve topluma önemli katkılar sunduğunu belirterek aile gibi önemli bir konuyu işleyen sempozyumda paydaş olarak yer almanın sevinç ve gururunu yaşadıklarını belirtti.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali KÖSE ise Türk-İslam geleneğinde tarihten beri ataerkil toplum olarak bilinen aile yapısının günümüzde uğradığı değişikliğe dikkat çekerek aile reisliği anlayışının artık yavaş yavaş değişmekte olduğuna, aile, aile üyeleri, aile içi rol ve görev paylaşımının güncel problemlere karşı yeniden ele alınmasının, bu tür bilimsel faaliyetlerle gerçekleşeceğine işaret etti.

Marmara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Zafer GÜL ise toplumumuzdaki aile yapısı üzerinde durarak üniversitelerin bu türden sosyo-kültürel alanlarda bilime yaptıkları hizmetlerin önemini vurgulayarak kurum olarak böyle bir organizasyon içerisinde yer almaktan memnuniyetini dile getirdi.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma ŞAHİN ise konuşmasında aile kurumunun insanlık tarihi kadar eski olduğunu belirterek eskiyen dünyada yenilenmenin kaçınılmaz olduğunu belirtti. Sorunların çözümünde aile kurumunun önem kazanmasına ve bu konuda yapılan çalışmaların önemine vurgu yapan Şahin, ailenin, çocukların ilk yetiştirildiği yer olması açısından önemli bir mekânın hayata geçirilmesini sağladığını; dünyada ekonomik krizler nedeniyle artık sosyal alanda da sıkıntıların yaşandığını, parçalanmış ailelerin giderek arttığını ifade etti. Bu değerlerin içinin yeniden doldurulması gerektiğini vurgulayan Şahin, bu ve benzeri bilimsel etkinliklerin aile kurumunun yeniden tanımlanması ve problemlerinin çözülmesi için yol ışığı olduğunu, bakanlık olarak bi-

lim adamlarının teoride oluşturdukları fikirlerin politika üreticilere rehberlik ettiğini söyleyerek sempozyuma emeği geçenlere teşekkür etti.

Sempozyumda, İslam öncesinde ve İslamî dönemde Türk ailesi, Türk Devletlerinin kuruluş ve gelişmesinde ailenin rolü, Osmanlı öncesi Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve Beylikler döneminde aile, Siyasî, bürokrasi, ilmî ve sosyal tarihimizde etkili olmuş köklü aileler, Türk-İslam tarihinde siyasî evlilikler, İslam ve Türk toplumlarında gayri müslim kültürlerde aile ve aileler, Osmanlı'da aile yapıları, İslam toplumlarında taşra ve şehirli aile tipleri, 21. yy.da Türk-İslam aile yapısına yönelik meydan okumalar ve çözüm önerileri gibi değişik konularda 29 akademisyen tebliğ sundu.

Oturlar çeşitli salonlarda iki gün boyunca devam etti.

17 Mayıs 2013 Cuma günü 10:15'te başlayan ve Prof. Dr. Mustafa Çağrıncı'nın yönettiği "İslâm Geleneğinde İdeal ve Mutlu Aile" başlıklı ilk oturumda Prof. Dr. Murat Sülün, "Kuran'da İdeal Aile" tebliğini sunarken, ikinci konuşmacı olarak Prof. Dr. Adem Apak, "Hz. Peygamber'in Aile İçi İlişkilerinde Örnekliliği" adlı tebliğini sundu. Birinci oturumun üçüncü tebliği, Doç. Dr. Huriye Martı ve Abdurrahman Han'ın birlikte hazırladığı "Sünnet Perspektifinde Aileye Bakmak: Değişkenler ve Sabiteler" başlıklı tebliğ idi. İlk oturumda son olarak söz alan Dr. Şeyda Öztürk ise, "Mesnevî Işığında Aileyi Kuran ve Yaşatan Değerler" başlıklı tebliğinin ardından ikinci oturuma geçildi.

11:45'te Prof. Dr. Ziya Kazıcı başkanlığında başlayan ikinci oturumun başlığı "İslam Öncesinde ve İslamî Dönemde Türk Ailesi" idi. İlk konuşmacısı Prof. Dr. Saadettin Gömeç "Eski Türk Ailesinin Özellikleri Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı bir tebliğ sundu. İkinci olarak söz alan Prof. Dr. Mehmet Şeker ise "Kaşgarlı Mahmud'un "Dîvânü Lugatî't-Türk" Adlı Eserine Göre Türk Ailesi" başlıklı tebliğini; oturumun son konuşmacısı Prof. Dr. Osman Çetin ise "Ailede Birleşmeler ve Dağılma Faktörü Olarak İhtidalar" başlıklı tebliğini sundu.

Verilen aradan sonra saat 14:00'te Aile ve Sosyal Politikalar Bakan danışmanı Ayşe Keşir'in başkanlığında başlayan üçüncü oturumun başlığı "Aileyi Yeni Bir Dil İle Anlatmak, Politika Vizyonu" idi. Bakanlık bürokratlarının sunum yaptığı oturumun başkanı Ayşe Keşir, "Kadim Doğruları ve Başta Aileyi Yeni Bir Dil İle Anlatmak" başlıklı tebliğini sunarken, Ömer Bozoğlu "Değişen İhtiyaçlar ve Aileye Etkisi", Rahime Beder Şen "Aile Destek Hizmetlerinde Aile Eğitimleri" Mustafa Nuri Nuruhan ise "2011 Türkiye Aile Yapısı Araştırmasının Çıktıları" başlıklı sunumları ile dinleyicileri bilgilendirdiler.

Sempozyumun dördüncü oturumunun konusu "Türk İslam Tarihinde Aile" başlığı idi. Prof. Dr. İsmail Safa Üstün'ün başkanlığını yaptığı oturumda ilk olarak Prof. Dr. Mehmet Azimli "Abbasiler Dönemi Türklerden Oluşturulan Hassa Ordusunun İslam Toplumundaki Aile Hayatına Katkısı" tebliğini sunarken Tahsin Özcan, "Osmanlı Ailesi ile İlgili Araştırmalarda Kaynak Olarak Kadı Sicilleri. Hasköy Örneği" başlıklı tebliğini sundu.

Sempozyumun ikinci günü 18 Mayıs 2013 Cumartesi sabah saat 10:00'da başladı. İkinci günün ilk, sempozyumun ise beşinci oturumu "Türk ve İslam Toplumlarında Ailenin Kurucu ve Sürdürücü Değerleri" başlığı altında Prof. Dr. Adem Apak'ın başkanlığında gerçekleşti. İlk konuşmacı Zeynel Abidin Ataşalan, "Üç İlahi Dinde Aile İlgili Ortak ve Farklı Motifler" adını taşıyan tebliğini sunarken ikinci konuşmacı Yrd. Doç. Dr. Ali Çavuşoğlu "Türk İslam Aile Geleneğinde Soy Temizliğine Verilen Önem ve Bu Kültürün Edebî Metinlerdeki Yansıması" başlıklı tebliğlerini sundular. Oturumun üçüncü konuşmacısı Prof. Dr. Altan Çetin "Kutadgu Bilig'de Türk Ailesinde Baba Odağında Oğul İmgesi" başlıklı tebliğini sunarken, son konuşması Prof. Dr. Ahmet Yaman ise "Osmanlı Yahudilerine Uygulanan Aile Hukuku Kuralları: Hukuk-ı Aile Kararnamesi Özelinde Bir Değerlendirme" başlıklı tebliğini sundu.

Verilen aranın ardından "Ailenin Kuruluşu ve Tarihimizde Etkili Aileler başlıklı" altıncı oturuma geçildi. Başkanlığını Doç. Dr. M. Sabri Küçükbaş'ının yaptığı oturumda ilk olarak Prof. Dr. Mustafa Demirci "İslam Tarihinde Bilinen En Eski Nikah Belgeleri Üzerine Bir İnceleme" tebliğini sundu. İkinci tebliğci Prof. Dr. Hüseyin Algül "Milleti Doğuran da Ana Yaşatan da Ana" tebliğini sunarken, Doç. Dr. Mehmet Cevat Ergin "Azımlar Ailesi ve Osmanlı Suriyesi'nin Siyasi ve Kültürel Tarihindeki Rolü"nü, Prof. Dr. Muhittin Eliaçık ise "Osmanlı Tababetinde Önemli Bir Aile: Hayatizadeler" tebliği ile tarihimizde etkin olan bazı aileler hakkında bilgi verdiler.

Verilen yemek arasından sonra saat 14:00'da başlayan yedinci oturumun konusu "Osmanlı'da Aile Yapıları" idi. Başkanlığını Yrd. Doç. Dr. Serdar Özdemir'in yaptığı oturumda ilk olarak Doç. Dr. Cevdet Yakupoğlu "Candaroğlu Hanedan Ailesine Gelin Gelmiş Osmanlı Hükümdar Kızı: Selçuk Hatun" başlıklı tebliğini sundu. Oturumda Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem Çakır "Sofya'da Aile Kurumuna Dair Bazı Bilgiler: 1551-1678" tebliğini sunarken Prof. Dr. Mustafa Alkan ise "Osmanlı Devleti'nde Aile Vakıfları ve Sosyal Güvenlik" tebliği ile tarihimizde ailenin korunmasına yönelik sosyo-ekonomik tedbirler hakkında bilgi verdiler.

Aranın ardından saat 15:40'da başlayan son oturumun konusu ise "Batılılaşma ve Modernleşme Karşısında Müslüman-Türk Ailesine Yönelik Meydan Okumalar ve Çözüm Önerileri" oldu. Başkanlığını Prof. Dr. Ahmet Yücel'in yaptığı oturumda ilk olarak Prof. Dr. Abdülkerim Bahadır "Müslüman Türk Aile Yapısının Çözülmesinde Modernitenin Etkisi ve Olumsuz Sonuçları" adlı tebliğini sundu. İkinci konuşmacı Doç. Dr. Hasan Kaplan ise "Gelenek ve Gelecek: Türk-İslam Aile Geleneğine Eleştirel Bir Yaklaşım" başlıklı tebliğini sunarken Prof. Dr. Saffet Köse "Modern Türk Aile Dokusunda Zihniyet Değişikliği Üzerine Gözleme Dayalı Bir Analiz Denemesi", Yrd. Doç. Dr. Banu Gürer ise "Günümüz Türk ve İslam Ailesinde Din Eğitiminin Esasları ve Meseleleri" başlıklı dikkat çekici tebliğlerini sundular.

Saat 17: 15'te Değerlendirme oturumuna geçildi.

Değerlendirme oturumunda ilk söz alan Prof. Dr. Hüseyin Algül, sempozyumdaki doyurucu tebliğlere dikkat çektikten sonra, önemine binaen sempozyumun gelenek haline getirilerek her sene aile merkezli ancak ailenin farklı yönlerine işaret eden sempozyumların düzenlenmesine ihtiyaç olduğunu belirtti. Prof. Dr. İsmail Safa Üstün de aynı duyguları paylaştığını ve toplumun yapı

taşı olan aile için ilim dünyası olarak gereken katkıyı sağlamaya hazır olduklarını belirtti. Prof. Dr. Abdülkerim Bahadır ise böyle bir sempozyumun düzenlenmesinden dolayı memnuniyetini dile getirerek bu tür sempozyumların aile ile ilgili problemler konusunda kafa

yoranların görüşlerini kamuoyu ile paylaşmalarına bir fırsat olduğunu ifade etti. Son olarak söz alan sempozyum organizatörü Doç. Dr. Nuh Arslantaş da organizasyona destek veren kurumlara teşekkür ettikten sonra, esas katkının toplumumuz için çok önemli yere sahip olan aile kurumunun tarihte yerine işaret eden ve geçmişten hareketle bizlere gelecek vizyonu çizen akademisyenlerden

geldiğini belirterek, aile üzerine yapılacak her bilimsel etkinliğin, değerlerin dejenere olduğu bir dünyada merhem işlevi göreceğini söyledi. Sempozyuma iştirak eden, destek veren, tebliğ sunan ve iki gün boyunca katılan herkese teşekkür eden Arslantaş'ın konuşmasından sonra hatıra fotoğrafının çekilmesinin ardından etkinlik sona erdi.